

Nr 52

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringar i jaktlagstiftningen jämte motioner i ämnet.

Genom en den 12 maj 1967 dagtecknad proposition, nr 136, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden och lagrådets protokoll föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt,

dels godkänna den nya ordning för fridlysning av vilda däggdjur och fåglar varom föredragande departementschefen hemställt.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att jaktlagstiftningens system för fridlysning läggs om så att alla vilda däggdjur och fåglar blir fridlysta i princip och jakt tillåten endast under bestämda jakttider.

Jaktlagens bestämmelser om jaktvårdsområde ändras enligt förslaget så att länsstyrelserna får tillåta att till sådant område när som helst ansluts fastighet som har betydelse för jaktvården på området. Samtidigt föreslås en smidigare övergång till förlängd beståndstid för jaktvårdsområde.

Rätten för var och en att jaga varg och järv ersätts med en kontinuerlig rovviltkontroll, som innefattar särskilt skydd för rennäringen och annan tamdjursskötsel. Rätten att döda säl var den än påträffas blir förbehållen yrkesfiskare.

För att göra det möjligt med effektivare åtgärder mot viltskador ger förslaget länsstyrelserna ökade befogenheter att ordna tvångsjakt. Sådan jakt föreslås också som ett medel att minska riskerna för kollisioner mellan älg och motorfordon. Trafikskadat vilt kan enligt förslaget tillfalla jakträttsinnehavaren.

Strängare regler föreslås gälla mot den som låter hund löpa lös i viltmarker. Vidare förordas straffskärpningar för olovlig jakt och andra brott mot jaktlagstiftningens bestämmelser.

Ändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 januari 1968.

Lagförslaget

Det vid propositionen fogade lagförslaget har följande lydelse.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt

Härigenom förordnas, att 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom., 14 §, 15 § 1 mom., 18 och 22 §§, 24 § 1 och 3 mom., 26 § 2 mom. samt 28, 30 och 32—34 §§ lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)²

11 §.

1 mom. För giltigheten — — — — — enskild rätt.

Beslutet skall — — — — — därför uppgivas.

Avser beslutet förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd och har fastställelse av beslutet begärts före utgången av den löpande beståndstiden, skall området fortbestå till dess frågan om fastställelse slutligt prövats.

2 mom. På ansökan av ägare till mark som är av betydelse för jaktvården på jaktvårdsområde äger länsstyrelsen förordna att marken skall ingå i området. Sådant förordnande får meddelas endast om särskilda skäl föreligga och delägarna i jaktvårdsområdet vid sammanträde beslutat biträda ansökningen. I fråga om kallelse till och omröstning vid sådant sammanträde äger 10 § 5 mom. motsvarande tillämpning.

Ingår i — — — — — över ansökningen.

¹ Senaste lydelse av 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom., 14 § 2 mom., 15 § 1 mom., 18 §, 26 § 2 mom. samt 33 och 34 §§ se 1963:606, av 28 och 30 §§ se 1964:194 samt av 32 § se 1951:290. 24 § 3 mom. tillagt genom 1963:606.

² Rent språkliga ändringar har i regel icke utmärkts genom kursivering.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 §.

1 mom. Beslut enligt 10 § skall gälla även mot ny fastighetsägare.

1 mom. Beslut enligt 10 § eller 11 §
2 mom. gäller även mot ny fastighetsägare.

14 §.

1 mom. Uppehåller sig varg eller järv bevisligen i trakten, äge en var företaga jakt å sådant djur å annans jaktområde samt behålla de djur av nämnda slag han därvid fäller.

1 mom. Uppehåller sig björn, varg, järv eller lo bevisligen i trakten, får jakt efter sådant djur företagas på annans jaktområde, i den mån Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer, tillåter det.

2 mom. Påträffar någon tillfälligtvis säl, evar det vara må, då må han döda och behålla djuret. Enahanda rätt have ock den som påträffar djur, tillhörande någon av följande arter, nämligen mullvadar, näbbmöss, fladdermöss, sorkdjur (sorkar och lämlar), råttor, skogsmöss och husmöss.

2 mom. Den som vid yrkesfiske tillfälligtvis påträffar säl, får döda och behålla djuret oberoende av vem jakträtten tillkommer, om ej Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer, förordnar annat.

(Jfr 15 § 1 mom.)

15 §.

(Jfr 14 § 2 mom.)

1 mom. Inkommer rävm, grävling, iller, mink, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, igelkott, duvhök, sparvhök, kråka, råka, kaja, skata, björktrast (snöskata), nötskrika, pilfink eller gråsparv i gård eller trädgård, have den som där bor eller innehar trädgården så ock dennes folk rätt att döda och behålla djuret, ändock att jakträtten där tillkommer annan.

Likaledes må björn eller lo, som inkommer i gård eller trädgård, av nämnda personer dödas.

1 mom. Den som tillfälligtvis påträffar djur tillhörande någon av arterna mullvadar, sorkar (utom bisamråtta), lämlar, råttor, skogsmöss och husmöss får döda och behålla djuret, även om jakträtten tillkommer annan.

Inkommer rävm, grävling, iller, mink, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, igelkott, fladdermus, duvhök, sparvhök, kråka, råka, kaja, skata, björktrast (snöskata), nötskrika, pilfink eller gråsparv i gård eller trädgård, har den som bor där eller innehar trädgården samt dennes folk rätt att döda och behålla djuret, även om jakträtten tillkommer annan. Likaledes får björn, varg, järv eller lo som inkommer i gård eller trädgård av nämnda personer dödas.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger förordna om undantag från första eller andra styckena eller om tillämpning av något av dessa stycken på annan djurart än som anges där.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

18 §.

1 mom. Dödar eller fångar man björn, lo, stork, örn, glada, brun glada, pilgrimsfalk, jaktfalk eller berguv eller anträffar man sådant djur såsom fallvilt, tillfalle djuret kronan, oberoende av vem jakträtten tillkommer, där ej Konungen annorledes förordnar.

2 mom. *Beträffande rätten till fallvilt av annat djur än i 1 mom. sägs gälle följande:*

Älg, hjort, rådjur och bäver, som anträffas såsom fallvilt under tid då sådant djur är fridlyst, tillfalle kronan.

I övrigt tillkomme rätten till fallvilt jakträttsinnehavaren.

1 mom. Björn, varg, järv, lo, fjällräv, bäver, val, stork, örn, glada, brun glada, pilgrimsfalk, jaktfalk, berguv, *fjälluggla eller lappuggla* som dödas, fångas eller anträffas som fallvilt, tillfaller kronan oberoende av vem jakträtten tillkommer, om ej Konungen *eller myndighet, som Konungen bestämmer*, förordnar annat.

2 mom. Älg, hjort eller rådjur som dödas eller anträffas som fallvilt när sådant djur är fridlyst tillfaller kronan, *om ej Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer*, förordnar annat.

22 §.

Löper hund lös i mark där villebråd finnes, äge jakträttsinnehavaren eller hans folk rätt att upptaga hunden. Det åligger den som sålunda upptagit hund att därom ofördröjligen *tillsäga* hundens ägare eller innehavare eller, därest denne ej är känd eller icke kan träffas, *låta kungöra det i tidning* inom orten. Den som vill återfå upptagen hund löse den *med tio kronor eller, där inom ett år före upptagandet av samma person innehavd hund blivit hos samma jakträttsinnehavare löst, tjugukronor jämte för varje gång ersättning för hundens föda och övriga kostnader*. Har ej ägaren eller innehavaren löst hunden inom *åtta dagar* efter *erhållen tillsägelse* om upptagandet eller inom *trettio dagar från det kungörelsen därom blivit införd i tidningen*, vare hunden förverkad. Vill jakträttsinnehavaren hellre taga lösen, vare hundens ägare eller innehavare skyldig att utgiva sådan en-

Löper hund lös i mark där villebråd finnes, äger jakträttsinnehavaren eller hans folk rätt att upptaga hunden. Det åligger den som sålunda upptagit hund att därom ofördröjligen *underrätta* hundens ägare eller innehavare eller, om denne är okänd eller icke kan träffas, *polismyndigheten* i orten. Den som vill återfå upptagen hund skall lösa den med *femtio kronor, om hunden upptagits under tiden den 1 mars—den 20 augusti, och med tjugofem kronor i annat fall samt utgiva* ersättning för hundens föda och övriga kostnader. Har ej ägaren eller innehavaren löst hunden inom *en vecka* efter *det han underrättades* om upptagandet eller inom *två veckor* efter *det polismyndigheten underrättades*, är hunden förverkad. Vill jakträttsinnehavaren hellre taga lösen, är hundens ägare eller innehavare skyldig att utgiva sådan enligt förut angivna grunder, om talan därom väckes inom *en må-*

(Nuvarande lydelse)

ligt förut angivna grunder, därest talan därom instämnes inom *trettio dagar* från det hunden varit att anse såsom förverkad.

Jagar eller ————— å villebrådsbeståndet.
Låter hund ————— nyss sagts.

(Föreslagen lydelse)

nad från det hunden varit att anse såsom förverkad.

24 §.

1 mom. Orsakas till följd av viss villebrådsarts utveckling avsevärd skada å gröda, skog eller plantering och kan *skadan* icke genom rimliga åtgärder från *markinnehavarens sida* förebyggas, *förelägge* länsstyrelsen *jakträttsinnehavaren* att vidtaga de åtgärder som *må finnas erforderliga i sådant avseende*. Föreläggande varom nu är sagt må dock ej givas, där anledning föreligger till antagande att skadan varder *markinnehavaren* i huvudsak gottgjord. Underlåter *jakträttsinnehavaren* att ställa sig *föreläggandet* till efterrättelse, *förordne* länsstyrelsen, att jakt å *området* skall genom därtill särskilt *utsedd* jägare äga rum i ändamål att åstadkomma erforderlig minskning av villebrådsstammen.

Villebråd som ————— första stycket.

1 mom. Orsakas till följd av viss villebrådsarts utveckling avsevärd skada på gröda, skog eller plantering och kan *sådan skadegörelse* icke förebyggas genom rimliga åtgärder av *den skadelidande, äger* länsstyrelsen *förelägga den som har jakträtt på mark, där det skadegörande villebrådet har sitt huvudsakliga tillhåll*, att vidtaga *skadeförebyggande* åtgärder. Föreläggande får dock ej meddelas, om det kan antagas att skadan blir i huvudsak gottgjord. Underlåter *jakträttsinnehavare* att ställa sig *föreläggande* till efterrättelse, *äger* länsstyrelsen *förordna om jakt på hans område* av därtill särskilt *utsedda* jägare för att åstadkomma nödvändig minskning av villebrådsstammen.

Föreligger påtaglig fara för att sammanstötning mellan motorfordon och älg kan inträffa, äger länsstyrelsen på begäran av polismyndighet eller vägförvaltning vidtaga åtgärd för att söka undanröja faran genom jakt efter älg. För sådan åtgärd gälla i tillämpliga delar bestämmelserna i första och andra styckena om föreläggande eller förordnande.

3 mom. Beräffande område, där stam av *vildkaniner* finnes, må länsstyrelsen förordna att jakt efter *vildkanin* skall genom därtill av länsstyrelsen särskilt utsedda jägare bedrivas för att söka utrota stammen. Förordnas om dylik jakt, äger länsstyrelsen tillika föreskriva de undantag från bestämmelserna i denna lag som kunna finnas nödiga för jaktens

3 mom. Beträffande område, där stam av *vildkanin eller vildmink* finnes, får länsstyrelsen förordna att jakt efter *sådant djur* skall genom därtill av länsstyrelsen särskilt utsedda jägare bedrivas för att söka utrota stammen. Förordnas om dylik jakt, äger länsstyrelsen tillika föreskriva de undantag från bestämmelserna i denna lag som behövas för

(Nuvarande lydelse)

ändamålsenliga bedrivande. Länsstyrelsen bestämmer ock huru skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten.

(Föreslagen lydelse)

jaktens ändamålsenliga bedrivande. Länsstyrelsen bestämmer även hur det skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten.

26 §.

2 mom. Från skyldighet — — — — — av riket.

Bestämmelserna om jaktvårdsavgift äga icke tillämplighet i fråga om rätten att under omständigheter, som angivas i 14 § 2 mom. och 15 §, döda i nämnda lagrum omförmälda djur och ej heller i fråga om fångst av vildkanin enligt 24 § 2 mom.

Bestämmelserna om jaktvårdsavgift äga icke tillämplighet i fråga om rätten att döda djur enligt 14 § 2 mom. eller 15 § och ej heller i fråga om fångst av vildkanin enligt 24 § 2 mom.

28 §.

Jagar någon olovligt å annans jaktområde, dömes till dagsböter.

Har han därvid fällt, fångat, sårat eller påskjutit älg, hjort, rådjur, bäver, björn eller lo, eller har jakten bedrivits vanemässigt eller i större omfattning, eller har vid jakten i strid mot vad därom finnes stadgat använts motorfordon, motorbåt, maskindrivet fartyg eller bogserad farkost, vare straffet dagsböter, lägst tju-gu, eller fängelse i högst sex månader.

Har olovlig jakt ägt rum inom annans fågeldamm eller har vid dylik jakt inom annans hägnade jakt-park eller djurgård fällts, fångats, sårats eller påskjutits villebråd som i andra stycket sägs eller ren eller svan, dömes den jagande till fängelse i högst ett år eller, om brottet är ringa, till dagsböter, dock ej under tju-gu.

Den som olovligen jagar på annans jaktområde, dömes för olovlig jakt till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet att anse som grovt, dömes till fängelse i högst ett år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om jakten avsett sällsynt eller värdefullt villebråd eller om den bedrivits vanemässigt eller i större omfattning eller skett med otillåten hjälp av motorfordon eller annat motordrivet fortskaffningsmedel.

30 §.

Finnes någon — — — — — värde förverkat.

Var det annat villebråd än som avses i 18 § 1 mom. och skedde jakten å annat område än i 5 § 2 mom. sägs samt med användande av tillåtet jakt- eller fångstredskap och under tid, då jakt efter sådant villebråd är tillåten, eller var fallviltet sådant som enligt bestämmelserna i 18 § 2 mom. tillkommer jakträtts-

Var det annat villebråd än som avses i 18 § 1 mom. och skedde jakten på annat område än i 5 § 2 mom. sägs samt med användande av tillåtet jakt- eller fångstredskap och under tid, då jakt efter sådant villebråd är tillåten, eller tillkommer fallviltet jakträttsinnehavaren, tillfaller det förverkade denne eller, i

(Nuvarande lydelse)

innehavaren, tillfalle det förverkade denne eller, i fall varom förmåles i 29 § 2 mom. första stycket, övriga delägare i allmänningen eller samfälligheten och, i fall varom sägs i samma moments andra stycke, övriga å jaktvårdsområdet jaktberättigade personer.

Med förverkat — — — — — i 5 § 2 mom.

(Föreslagen lydelse)

fall varom förmåles i 29 § 2 mom. första stycket, övriga delägare i allmänningen eller samfälligheten och, i fall varom sägs i samma moments andra stycke, övriga inom jaktvårdsområdet jaktberättigade personer.

32 §.

Idkar någon — — — — — undandragits fonden.

För underlåtenhet att vid jakt medföra gällande jaktkort eller vägran att på anmodan av den det vederbör framvisa detsamma vare straffet böter från och med fem till och med tre hundra kronor.

Visar den — — — — — från ansvar.

Den som underlåter att vid jakt medföra gällande jaktkort eller vägrar att på anmodan av den det vederbör framvisa detsamma, dömes till böter, högst femhundra kronor.

33 §.

Uraktlåter någon — — — — — till dagsböter.

Bryter någon mot vad i 17 § är föreskrivet, böte från och med fem till och med tre hundra kronor.

Överträder någon förbud som är stadgat i 19 § första eller andra stycket eller 20 § och är ej förseelsen att anse såsom olovlig jakt å annans jaktområde, straffes med böter från och med tio till och med tre hundra kronor. Var det i fall som avses i 19 § första stycket älg, hjort eller rådjur, som skrämdes, motades eller lockades, må böterna ej sättas lägre än femtio kronor.

Bryter någon mot föreskrift som meddelats med stöd av 24 § 3 mom., dömes till böter från och med tio till och med trehundra kronor.

Den som bryter mot 17 §, dömes till böter, högst femhundra kronor.

Den som bryter mot 19 § första eller andra stycket eller 20 §, dömes, om gärningen ej är att anse såsom olovlig jakt, till böter, högst femhundra kronor.

Den som bryter mot föreskrift, som meddelats med stöd av 24 § 3 mom., dömes till böter, högst femhundra kronor.

34 §.

Allmän åklagare — — — — — denna lag.

Sker intrång — — — — — detta verk.

I övrigt må förbrytelse mot denna lag ej åtalas av allmän åklagare, där den ej av målsägande angives till sådant åtal.

I övrigt får brott mot denna lag åtalas av allmän åklagare endast om målsägande angiver brottet till åtal eller åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Såsom målsägande — — — — — jaktberättigad person.
 Innefatta föreskrifter — — — — — bestämmelse gällande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968. De nya bestämmelserna i 11 § 1 och 2 mom. samt 12 § 1 mom. gäller även i fråga om jaktvårdsområde som bildats dessförinnan.

Motionsyrkanden m. m.

I anledning av propositionen har väckts följande motioner, nämligen

A. de likalydande motionerna I: 864 av herrar *Sveningsson* och *Arvidsson* och II: 1068 av herrar *Hedin* och *Lothigius*, (samtliga *h*), vari hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig utredning angående jakt med motordrivet fordon»;

B. de likalydande motionerna I: 874 av herrar *Sveningsson* och *Enarsson* och II: 1080 av herrar *Hedin* och *Lothigius*, (samtliga *h*), vari hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättande av en utredning angående orsakerna till och åtgärder mot olyckor mellan motorfordon och vilt och att därvid särskilt uppmärksamma åtgärder att minska trafikskadade djurs lidanden; samt

C. motionen II: 1079 av herr *Hedin* (*h*), i vilken hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig utredning angående jakt från motordrivet fordon varvid jämväl beaktas skärgårdsjägarnas intresse av att använda sig av med rodd framdriven motorbåt för upphämtning av skjuten fågel».

Till utskottet har inkommit skrift från enskild person angående »nyreformerings i jaktlagstiftningen».

Motiven till lagförslaget

Av motiven till lagförslaget redovisar utskottet endast de delar som är av särskilt intresse med hänsyn till de i ämnet väckta motionerna. I övriga delar hänvisas till propositionen.

Det må anmärkas att motionerna I: 864 och II: 1068 samt II: 1079 gäller sådana ändringar i jaktstadgan (JS), som inte berörts i propositionen.

Särskilda bestämmelser om vissa djurarter

Gällande rätt

Bestämmelserna om kronans rätt till vissa djur avser i första hand att ge ett ökat skydd för vissa värdefulla eller sällsynta djurarter. Därför stadgas i 18 § 1 mom. JL att sådant djur som dödas, fångas eller anträffas som fallvilt alltid skall tillfalla kronan, oavsett vem som har jakträtten. Som tidigare framgått kan Kungl. Maj:t förordna om undantag från denna regel. Kronans rätt i denna del avser f. n. björn, lo, stork, örn, glada, bruna glada, pilgrimsfalk, jaktfalk och berguv. I fråga om rätten till fallvilt av andra djur gäller enligt 18 § 2 mom. JL att älg, hjort, rådjur eller bäver som anträffas dött under tid då sådant djur är fridlyst skall tillfalla kronan, medan rätt till fallvilt i övrigt tillkommer jakträttsinnehavaren.

I viss överensstämmelse med 18 § 2 mom. JL föreskrivs i 25 § JS att, om älg, hjort, rådjur eller bäver under fridlysningstid påträffas så illa sårat eller eljest skadat att det är nödvändigt att döda djuret, skall detta tillfalla kronan. Motsvarande anses i praktiken gälla när sådant djur visserligen inte »anträffas» dött eller illa sårat men omedelbart avlider genom olyckshändelse, t. ex. vid sammanstötning med tåg eller bil.

Här kan även erinras om bestämmelserna i 5 § 1 mom. JL, enligt vilka den som äger väg inte har jakträtt på vägen, om han inte äger mark intill denna, medan den som äger marken på bägge sidor av väg har jakträtt på vägen, även om han inte äger vägen. Går väg i gränsen mellan skilda ägares mark och äger ingen av dem vägen, har enligt samma lagrum var och en av dem jakträtt på vägen. Den jakträtt som avses i dessa bestämmelser innefattar även rätten till fallvilt.

Jaktutredningen

I fråga om rätten till älg, hjort och rådjur som anträffas som fallvilt tar utredningen upp spørsmålet om rätten till vilt som dödas i trafiken. Med hänvisning till den åderlåtning som älg- och rådjursstammarna i vissa trakter tillfogas genom kollisioner med tåg och bil har enligt utredningen röster höjts för att under fridlysningstid dödat eller till följd av ådragna skador avlivat hjortvilt bör tillkomma vederbörande jakträttsinnehavare. Exempel finns enligt utredningen på hur en älgstam inom ett område kan decimeras av trafikdöden så att minskningen kullkastar den beräkning som ligger till

grund för det antal älgar som på licens normalt får fällas inom området under särskild jakttid.

För att bereda möjlighet för Kungl. Maj:t att i sådana och jämförliga fall låta dödat hjortvilt tillfalla jakträttsinnehavaren i stället för kronan föreslår utredningen att bemyndigandet för Kungl. Maj:t att förordna om avvikelse från 18 § 1 mom. JL skall gälla även i fråga om 2 mom. samma paragraf och inte bara avse regelrätt fallvilt utan även djur som lovligt fälls eller eljest dödas under fridlysningstid. Enligt utredningens förslag till lagtext får undantag medges av Kungl. Maj:t eller av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Remissyttrandena

Jaktutredningens förslag till ändrade bestämmelser i fråga om rätt till älg, hjort eller rådjur som förolyckas eller avlivas under fridlysningstid har i allmänhet inte föranlett några erinringar från remisshåll. Endast *hovrätten för Nedre Norrland* ifrågasätter om utredningens skäl för den föreslagna undantagsbestämmelsen är bärande. Enligt hovrättens mening är det inte påkallat att i nu förevarande sammanhang göra annan ändring i 18 § JL än som föranleds av att varg, järv och val införlivas med de djurarter som i princip tillfaller kronan. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* är av motsatt uppfattning och uttalar att hjortvilt som skadas genom kollision med trafikmedel utan närmare utredning i frågan synes kunna tillfalla vederbörande jakträttsinnehavare. *Svenska jägareförbundet* framhåller att det skulle innebära en betydande vinning för viltvården om förslaget förverkligades. Gällande regler medverkar enligt förbundet inte till att trafikdödat eller trafikskadat hjortdjur blir skyndsamt omhändertaget eller i förekommande fall avlivat. Förbundet pekar vidare på att den nya bestämmelsen bör gälla även i fråga om den situation som avses i 25 § JS och hänvisar bl. a. till behovet att ha en regel för de fall när rådjurskid skadas vid slätter.

Departementschefen

Enligt 18 § 2 mom. JL gäller i övrigt att älg, hjort eller rådjur som under fridlysningstid anträffas som fallvilt, dvs. dött, alltid tillfaller kronan. I fråga om annan tid samt andra djurarter, med undantag av dem som anges i paragrafens första moment, tillkommer rätten till fallvilt jakträttsinnehavaren. Från regeln om fallvilt av nämnda hjortdjur kan Kungl. Maj:t inte medge undantag. Bemyndigande för Kungl. Maj:t att medge un-

dantag finns emellertid i fråga om kronans rätt till vilt enligt 1 mom. Utredningen har anfört att denna olikhet kommit att framstå som en brist särskilt när de värdefulla djur som avses i 2 mom. under fridlysningstid dödas i samband med trafikolyckor eller därvid skadas så att de måste avlivas. Det är nämligen, med hänsyn till att antalet sådana fall ständigt ökar i takt med utvecklingen av landsvägstrafiken, enligt utredningen skäligt att jakträttsinnehavaren får rätten till det vilt som dödas på detta sätt. Även utan samband med trafikolyckor inträffar det att djur under fridlysningstid påträffas så skadade eller sårade att de måste avlivas. Utredningen föreslår därför att Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, får rätt dels att medge undantag även från ifrågavarande bestämmelse i 2 mom., dels att i övrigt bestämma om rätten till älg, hjort eller rådjur som lovligt dödas under fridlysningstid. Vid remissbehandlingen har med något undantag inga erinringar förts fram mot detta förslag. Enligt min mening bör utredningsförslaget förverkligas i första hand för att öka benägenheten att skyndsamt ta hand om skadat vilt. Förslaget är även väl förenligt med jaktlagens bestämmelser om jakträtten på väg. Den regel som sålunda behövs kan lämpligen utformas som ett undantag från den huvudregel som alltjämt bör gälla. Jag förordar därför att ifrågavarande bestämmelse i 18 § 2 mom. JL ändras så att älg, hjort eller rådjur som dödas eller anträffas som fallvilt, när sådant djur är fridlyst, tillfaller kronan, om inte Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, förordnar annat. Att den med rätten till vilt följande rätten till fallvilt i övrigt tillkommer jakträttsinnehavaren torde inte behöva utsägas särskilt i lagtexten. Bestämmelsen härom kan därför utgå. Detta föranleder en följdändring i 30 § JL.

Förordnas om undantag från kronans rätt till dessa djur, bör samtidigt vissa villkor gälla för den till vars förmån undantaget görs. För att skadat fridlyst vilt av ifrågavarande arter skall få tillfalla jakträttsinnehavaren bör, i de fall när djuret måste spåras upp och avlivas, i regel gälla att denne medverkat därvid. Vidare bör, i principiell överensstämmelse med skyldigheten att betala särskild avgift till länets älgskadefond (älgavgift) för älg som blir fälld, ett motsvarande belopp betalas till fonden av den som får tillgodogöra sig fallvilt av älg med stöd av förordnande om undantag från kronans rätt. Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, bör äga meddela föreskrifter om villkor i nu nämnda hänseenden.

Viltskador på annans mark, m. m.*Gällande rätt*

Utöver viltskador på gröda, skog eller plantering uppkommer inte sällan person- och materielskador vid kollisioner mellan motorfordon och älg. I jaktlagen finns inga bestämmelser som föranletts av detta förhållande. I enlighet med de riktlinjer för älgjaktens organisation m. m. som godkändes av 1965 års riksdag (prop. 19, JU 4, rskr 144) föreskrivs emellertid i 15 § JS att, om det föreligger påtaglig fara för sammanstötning mellan motorfordon och älg, jakträttsinnehavare hos länsstyrelse kan få tillstånd (licens) att under särskild jakttid i anslutning till den allmänna höstjakten fälla visst antal älgar, även om hans mark inte är av den storlek och beskaffenhet som i regel fordras för sådan licens. Vid tillståndsgivningen skall det antal älgar som får fällas bestämmas med hänsyn till behovet att minska älgstammen. Enligt 16 § JS kan licens för samma ändamål meddelas även i fråga om annan tid på året än i anslutning till den allmänna jakten. I 4 och 5 §§ kungörelsen den 9 april 1965 (nr 260) om älgavgift m. m. finns bestämmelser om att statens naturvårdsnämnd ur älgskadefond som finns i varje län får bevilja bidrag med anledning av sådan trafikskada på motorfordon som orsakats av älg inom länet och är av någon betydelse.

Jaktutredningen

I anslutning till de föreslagna ändringarna av 24 § 1 mom. JL tar jaktutredningen även upp frågan om möjligheterna att genom ökad licensjakt minska en älgstam för att därigenom motverka riskerna för kollisioner mellan motorfordon och älg. Utredningen anför i huvudsak. Bestämmelserna om licensjakt innebär inget tvång för jakträttsinnehavaren att skjuta fler älgar än han enligt sedvanliga grunder, stammens storlek eller skadegörelse på skog eller gröda kan finna påkallat. För att en licensjakt skall få avsedd verkan på trafiksäkerheten måste man med någorlunda säkerhet kunna avgöra på vilken mark den älgstam som utgör faromomentet har sitt huvudsakliga tillhåll. Det är jakträttsinnehavarna på den marken som skall få licensen. Man måste vidare ha någorlunda kännedom om älgstammens storlek och vandringsvanor. Den omständigheten att en s. k. älgväxel korsar en väg kan inte rimligtvis tas till intäkt för en minskning av eljest normalstor älgstam i trakten. I sådana fall bör skyltar och viltspeglar varna trafikanterna. Jaktutredningen anser

därför att frågan om att minska faran för kollision mellan motorfordon och älg måste lösas enligt samma regler som gäller i jaktlagen i fråga om skadegörelse av vilt. Genom den utredning som utgör en grundläggande del av den i 24 § 1 mom. föreskrivna proceduren blir det möjligt att få tillfredsställande besked om de olika faktorer som bör vara klarlagda innan beslut träffas om en nedskärning av en älgstam. Förslagsställare hos länsstyrelsen bör vara polismyndighet eller vägförvaltning.

Enligt det i betänkandet intagna förslaget till lagtext föreslår jaktutredningen att 24 § 1 mom. JL i tillämpliga delar skall gälla för det fall att påtaglig fara befunnits föreligga i någon trakt för sammanstötning mellan motorfordon och älg samt faran inte är att tillskriva visst djur. Behörig att påkalla föreläggande för berörda jakträttsinnehavare att vidta behövliga åtgärder i skadeförebyggande syfte är polismyndighet eller vägförvaltning. Meddelar länsstyrelsen förordnande om jakt genom särskilt utsedda jägare skall, enligt förslaget, om sålunda beslutad jakt gälla vad Kungl. Maj:t förordnar. I sistnämnda hänseende tillägger jaktutredningen att medverkan av länsjaktvårdsorganisation är nödvändig inte bara när det gäller ärendets handläggning hos länsstyrelsen utan särskilt vid »exekutionens utförande», dvs. verkställandet av den beslutade jakten.

Remissyttrandena

Mot tanken att genom föreläggande om jakt eller förordnande om tvångsjakt minska älgstammen inom vissa områden för att minska risken för kollisioner mellan motorfordon och älg uttalas ogillande i flera remissvar. *Länsstyrelsen i Kalmar län* avstyrker förslaget och åberopar i likhet med *Norra Kalmar läns jaktvårdsförening* att kollisionsriskerna genom sådan jakt endast tillfälligt möjligen kan minskas något. En stark lokal decimering av en viltstam medför dock, sägs det, att individer från kringliggande områden tar det »lediga» utrymmet i besittning. En i enlighet med förslaget framtvungad älgjakt kan därför få katastrofala följder för älgstammen inom stora områden. I uttalandet sägs vidare att andra åtgärder för att minska eller undanröja kollisionsrisken är effektivare, t. ex. viltspeglar, stängsel, gleshuggning och buskröjning närmast vägarna samt lokala hastighetsbegränsningar i kombination med varningstavlor för viltstråk. Liknande uttalanden görs av *domänstyrelsen, Svenska naturskyddsföreningen* samt *jaktvårdsföreningarna i Skaraborgs, Jönköpings och Västernorrlands län*. Sistnämnda jaktvårdsförening bekräftar dock liksom domänstyrelsen att älg vintertid ofta förekommer i stora anhopningar längs vägarna.

Förslaget tillstyrks av *rikspolisstyrelsen* och *Svenska jägareförbundet*

samt lämnas utan erinran i remissvaren i övrigt. Rikspolisstyrelsen uttalar att antalet trafikdödade älgar under år 1962 uppgick till omkring 1 000 och att antalet med all sannolikhet därefter ökats betydligt. Styrelsen fortsätter. Under år 1966 förekom flera svåra olyckor vid kollisioner mellan älgar och motorfordon, varvid svåra person- och fordonsskador uppkom. I de mest utsatta polisdistrikten beräknar man att det inträffar en sammanstötning per vecka. För att hindra dessa olyckor finns på många platser viltspeglar och på särskilt farliga ställen har försök gjorts med höga staket. Trots dessa åtgärder är antalet kollisioner mellan älgar, rådjur och motorfordon stort. Även om den föreslagna möjligheten att hos länsstyrelse påkalla åtgärd för att nedbringa viss viltstam av praktiska skäl endast kan användas i ringa omfattning, anser dock styrelsen att bestämmelsen kan få betydelse för trafiksäkerheten. *Svenska jägareförbundet* tillfogar till sitt tillstyrkande av förslaget att föreläggande eller förordnande om jakt bör få meddelas endast när andra åtgärder, såsom hastighetsbegränsning, uppsättande av varningsskyltar för viltstråk eller av viltspeglar, visat sig överksamma. Motsvarande uppfattning uttalar även *länsstyrelsen i Jönköpings län* samt av flera av de remissinstanser som i första hand motsatt sig utredningens förslag. *Svenska jägareförbundet* anser vidare i likhet med *länsstyrelsen* och *jaktvårdsföreningen i Södermanlands län* att det bör åligga vägförvaltningen och inte den enskilde jakträttsinnehavaren att vidta de åtgärder i anslutning till vägarna som behövs i skadeförebyggande syfte, såsom t. ex. uppsättande av viltstängsel eller viltspeglar.

Departementschefen

I samband med de frågor om jakträttsinnehavares rätt till fallvilt som tidigare avhandlats berörde jag även problemet med kollisioner mellan motorfordon och älg eller annat hjortvilt. Detta problem har en betydligt allvarigare sida än frågan om vem trafikskadat vilt skall tillfalla, nämligen hur man i trafiksäkerhetens intresse skall kunna förebygga faran för kollisioner med i första hand älg. F. n. finns inga bestämmelser härom i jaktlagen. De bestämmelser i jaktstadgan som nyligen meddelats i syfte att tillåta ökad jakt efter älg innefattar inga möjligheter till tvångs-ingripande. Vidare har vissa ersättningsregler meddelats. Erfarenheten visar emellertid att sammanstötning mellan bil och älg inte bara föranleder materiella skador utan även kan leda till svåra personskador och till att människoliv går till spillo. Jaktutredningen har med hänsyn härtill föreslagit att de möjligheter som i 24 § 1 mom. JL tillagts länsstyrelsen att ingripa mot viltskador skall göras tillämpliga även för att förebygga trafikskador i anledning av kollisioner mellan motorfordon och älg. Förutsättning skall

enligt förslaget vara att det i någon trakt föreligger påtaglig fara för sådan sammanstötning och att anmälan om förhållandet görs till länsstyrelsen av polismyndighet eller vägförvaltning.

Under remissbehandlingen har delade meningar om utredningens förslag kommit fram. Det betonas att kollisionriskerna endast tillfälligt kan minskas genom jaktåtgärder, eftersom en lokal reducering av älgstammen i ett område medför att älgar från kringliggande marker söker sig till området, om det är en begärlig s. k. biotop för älg. De som tillstyrkt förslaget har betonat värdet av att möjlighet till tvångsjakt på älg tillskapas i trafiksäkerhetens intresse, även om åtgärden av praktiska skäl inte kan få användning annat än i begränsad omfattning.

I den alltmer förändrade situation som uppstår i konflikten mellan jaktvårdsintresset och trafiksäkerhetsintresset genom trafikens snabba tillväxt och vägnätets utbyggnad är det enligt min mening ofrånkomligt att jaktvårdshänsynen får vika. Kan någon åtgärd vidtas för att minska riskerna för kollisioner mellan bil och älg bör den tveklöst få anlitas, även om den ter sig olämplig från renodlad jakt synpunkt. Jag förordar därför en regel i huvudsaklig överensstämmelse med jaktutredningens förslag. I likhet med vad de flesta remissinstanser uttalat anser jag dock att man alltid bör söka minska kollisionrisken i första hand genom åtgärder som är ägnade att ge mera varaktig effekt, såsom anordningar i vägens närhet, t. ex. viltspelar, gleshuggning o. d. Sådana åtgärder bör dock ankomma på väghallaren och inte på vederbörande jakträttsinnehavare. Intrång i dennes rätt skall därför endast avse tvångsjakt. Bestämmelsen härom kan med fördel tas in som ett nytt stycke i 24 § 1 mom. JL.

Motionerna m. m.

Enligt 8 § 1 mom. JS är jakt från motordrivet fordon förbjuden. Därjämte stadgas att sådant fordon ej heller eljest vid jakt får användas så att genom detsamma villebrådets uppmärksamhet avleds från den jagande.

I 2 mom. av samma paragraf förbjuds all jakt från motorbåt, vare sig med inbyggd eller löstagbar motor, eller annat maskindrivet fartyg även om från bogserad farkost. Undantag görs dock för jakt efter säl.

Överträdelse av förbuden straffas enligt 29 § 4 mom. med dagsböter, dock ej under tio. Har vid jakten fridlyst villebråd fällts, sårats eller påskjutits är straffet fängelse i högst ett år eller dagsböter, dock ej under tjugu. Har motorfordon använts i samband med olovlig jakt på annans jaktområde utgör detta enligt 28 § JL en av de omständigheter som medför straffskärpning. Paragrafen föreslås i propositionen få på visst sätt ändrat innehåll. Utskottet hänvisar i denna del till lagsförslaget. Även straffbestämmelserna i JS skall omarbetas (jfr prop. s. 90).

Det bör här nämnas att *jaktutredningen* efter särskilda framställningar övervägt ändringar i 8 § JS. Utredningen har emellertid icke funnit anledning föreslå någon ändring i vad avser paragrafens 1 mom. rörande jakt från motordrivet fordon. Vad gäller förbudet mot jakt från motorbåt m. m. enligt 2 mom. har utredningen föreslagit undantag för det fall att av omständigheterna framgår att användandet av båten eller annan farkost skett i avsikt att upphinna vid lovlig jakt skadeskjutet vilt (betänkandet s. 177 och 218).

Vid *remissbehandlingen* har från flera håll, bl. a. hovrätten för nedre Norrland och riksåklagaren, anförts att en undantagsbestämmelse motsvarande den nyssnämnda bör införas även i 8 § 1 mom. JS. Å andra sidan har åtskilliga remissorgan avstyrkt utredningens förslag under hänvisning till att ett genomförande därav kommer att försvåra kontrollen av otillåten jakt från motorbåt. Det har även hävdats att undantagsbestämmelsen är överflödigt, emedan 1 § JS ålägger den som sårat villebråd att vidta erforderliga åtgärder för att uppsåra och döda djuret.

Flera remissorgan har föreslagit att 8 § 1 mom. förtydligas så att därav uttryckligen framgår att det är förbjudet att använda motordrivet fordon för att spåra eller förfölja villebråd. Några, däribland Svenska jägareförbundet, föreslår en utredning rörande jakt från motordrivna transportmedel.

Slutligen skall här nämnas att *statens naturvårdsverk* med skrivelse den 20 september 1967 till Kungl. Maj:t överlämnat och yttrat sig över vissa förslag från Svenska jägareförbundets sida angående bl. a. 8 § JS. Naturvårdsverket har i skrivelsen tillstyrkt, *dels* ändring i nämnda 8 § med sådan innebörd att — förutom motorfordon — sådan ljudalstrande maskinell anordning som kan avleda villebrådets uppmärksamhet från den jagande inte får användas vid jakt, *dels* sådan komplettering av 8 § att därav uttryckligen framgår att snöskoter eller annat terränggående fordon inte får användas för att uppsöka, spåra eller förfölja villebråd. Naturvårdsverket anmäler vidare i skrivelsen sin avsikt att närmare utreda frågorna rörande *dels* förbud att i motorfordon transportera vapen annat än om det förvaras oladdat i fodral, *dels* förbud att medföra vapen på eller i terränggående fordon.

Frågan om ändring i 8 § JS övervägs f. n. inom Kungl. Maj:ts kansli.

I *motionerna I: 864* av herrar Sveningsson och Arvidsson och *II: 1068* av herrar Hedin och Lothigius anförts att det råder oklarhet beträffande frågan i vad mån det är tillåtet att använda motorfordon vid legal jaktutövning. Som exempel nämns att det är föremål för olika bedömningar på

vilket avstånd en bil får parkeras i förhållande till ett jaktpass för att den inte skall anses avleda villebrådets intresse från den jagande. Vidare sägs att det är oklart om man får använda ett motodrivet fordon för att genskjuta t. ex. en älg, som man vet är på väg mot en viss plats. Motionärerna ställer även frågan om inte kontrollsynpunkterna drivits för långt vid tillämpningen av bestämmelserna. De ifrågasätter bl. a. om det är motiverat att såsom f. n. sker tolka bestämmelserna så att det är otillåtet att i jaktens inledande skede med motorfordon följa upptäckta viltspår.

I *motionen II: 1079* av herr Hedin tas upp frågan om användande av motorbåt vid sjöfågeljakt. Motionären anför bl. a. att den av jaktutredningen föreslagna ändringen i 8 § 2 mom. JS blir illusorisk om man normalt inte får använda sig av motorbåt under jakten. F. n. anses man begagna sig av motorbåt så snart båten är försedd med motor och således även om den för tillfället framdrives genom rodd. Enligt motionärens mening talar starka skäl för att bestämmelserna bör utformas så att de inte hindrar att man på detta sätt rör en motorbåt för att hämta skadskjuten fågel.

I *motionerna I: 874* av herrar Sveningsson och Enarsson och *II: 1080* av herrar Hedin och Lothigius betonas — mot bakgrunden bl. a. av den gångna sommarens många olyckor där vilt varit inblandat — det angelägna i att en utredning snarast tillsätts med uppgift att försöka finna effektiva medel mot kollisioner mellan fordon och älg eller andra djur. Motionärerna anför vidare att förslaget om att älg m. fl. djur, som skadas eller såras under fridlysningstid så att de måste avlivas, under vissa villkor skall kunna tillfalla markägaren kan motverka sitt syfte att öka benägenheten att skyndsamt ta hand om skadat vilt. Efterforskning av på vilken mark en älgkrock inträffat och av jakträttsinnehavaren anses nämligen kunna försena uppspårandet av djuren. Såväl jakträttsinnehavaren på den mark där älgen skadats som den där älgen avlivats kan, säger motionärerna, tänkas på lämpligt sätt kunna kompenseras, t. ex. genom att de får inlösa älgen till ett förmånligt pris. Till slut sägs i motionerna att en utredning om skadorna vid kollisioner mellan fordon och älg också bör omfatta frågan om polispersonalens utrustning och utbildning för att avliva skadade djur.

I anledning av vad i de två sistnämnda motionerna anförts beträffande *polisens utrustning och utbildning* må här hänvisas till en redogörelse för vissa planerade åtgärder på området som återfinns i rikspolisstyrelsens tidskrift *Svensk Polis* nr 10/1967. Av denna framgår att rikspolisstyrelsen, sedan anslag för ändamålet nu beviljats, avser att förse varje polisdistrikt och även vissa arbetsgrupper med en utrustningssats, som kan användas vid avlivning av djur som skadats exempelvis vid sammanstötningar med motorfordon. Satserna skall bestå av 1 studsare, 1 hagelgevär, 1 eller 2

jaktknivar, jaktväska och skyddsutrustning. Inköpen beräknas kunna påbörjas under hösten så att de första satserna kan vara ute i distrikten vid jultiden. Av redogörelsen framgår vidare att rikspolisstyrelsen kommer att ge ut en lärobok för polismän om jakt, jakträtt och omhändertagande av trafikskadat vilt. Läroboken kommer bl. a. att redogöra för hur avlivningen av djur bör tillgå.

Utskottet har erfarit att man inom rikspolisstyrelsen även är sysselsatt med att utarbeta en folder med kortfattade råd och anvisningar rörande de åtgärder som polisen bör vidta i samband med trafikolyckor med vilt. Också denna folder redogör för tillvägagångssättet vid avlivning av djur.

Vad beträffar *viltolyckorna* och vad därmed har samband må här hänvisas till en artikel av byrådirektören Olov Nellborn, Statens vägverk, i Svenska vägföreningens tidskrift nr 7/1967.

Av artikeln framgår bl. a. att viltolyckorna — däri inräknat även olyckor med tamdjur — år 1964 enligt statistiska centralbyrån utgjorde 3 procent av alla trafikolyckor. Av alla i trafikolyckor omkomna personer dödades 5 promille i djurolyckor och av alla eljest skadade personer skadades 9 promille vid sådana olyckor. Djurolyckornas andel av det totala antalet har dock en starkt stigande tendens. Cirka 70 procent av djurolyckorna inträffar under mörker. Av de återstående händer många i gryning och skymning.

Av antalet under år 1963 i trafiken dödade eller skadade djur svarade enligt den officiella statistiken, vilken grundar sig på olyckor som polisen rapporterar, älg och rådjur för vardera en tredjedel, renar och hundar för vardera 12 procent och nötkreatur för 7 procent.

I artikeln diskuteras olika åtgärder som kan vidtas mot viltolyckor. Artikelförfattaren anför bl. a. följande:

Röjning av vegetation längs vägens sidor

Det har från många håll hävdats att röjning av träd och markvegetation inom ett visst avstånd från vägen skulle vara en lämplig åtgärd för att förhindra viltolyckor. Sådan röjning kan visserligen vara ägnad att överhuvud höja trafiksäkerheten, men medför ganska stora kostnader. Åtgärden kan utan tvivel minska risken för viltolyckor i dagsljus och halvdager. Det är emellertid tveksamt om den är effektiv under mörker eftersom fordonens strålkastarljus har ringa sidospridning och därför knappast i sådan grad belyser det avröjda området att trafikanterna i realiteten har någon möjlighet att i strålkastarljuset upptäcka djur, som befinner sig inom detta område. Det har stundom påståtts att djuren skulle tveka att korsa ett sålunda avröjt område eftersom de i god tid kan se när fordon nalkas. Detta påstående motsäges dock av den allmänna erfarenheten att djuren inte visar någon skygghet för motorfordon.

Den hittills vanligaste åtgärden mot viltolyckor, uppsättningen av *varningsmärken för viltstråk*, anses ha ingen eller mycket ringa effekt. Artikelförfattaren nämner att man även diskuterat *hastighetsbegränsning* på

sträckor där viltolyckor brukar inträffa. Den hastighet, som i så fall kunde komma i fråga, skulle vara 30 à 50 km/tim. Eftersom möjligheterna att övervaka hastighetsbegränsningars efterlevnad är mycket små, måste man enligt hans mening räkna med ringa effekt av en sådan åtgärd.

Viltstängsel

Viltstängslets ändamål att helt hindra djuren från att beträda vägen innebär att vissa krav måste vara uppfyllda. Sålunda måste stängslet vara så högt att de aktuella djuren inte kan hoppa över, maskvidden i nätet vara tillräckligt liten för att hindra djuren att krypa genom och hållfastheten tillräcklig för att djuren inte skall springa ned stängslet. Dessutom måste stängslet sträcka sig tillräckligt långt på ömse sidor om det aktuella stråket så att djuren inte alltför lätt finner en väg förbi.

Av olika uppgifter synes framgå att man för rådjur behöver en stängselhöjd av 1,5 m, för hjort 2,7 m och för älg troligen ännu något högre.

På den senaste tiden har även diskuterats elektriska viltstängsel, som arbetar enligt samma principer som det elektriska kreaturstängslet. Elstängslet, som ännu befinner sig på utvecklingsstadiet, synes bl a ur ekonomisk synpunkt kunna bli överlägset det mera konventionella viltstängslet.

Viltspelar

De svenska vägmyndigheterna satte efter diskussion med bl. a. jaktvårdens representanter hösten 1962 upp ett mindre antal speglar för att prova fram lämpliga monteringsprinciper. Året därpå sattes 5 000 speglar ut på försök. Sedan dess har försöken successivt utökats för att nu omfatta inemot 50 000 speglar.

Avsikten med denna försöksverksamhet var att se hur stor säkerhetsfrämjande effekt dessa speglar hade. Det förutsattes därför att man skulle följa upp olycksutvecklingen på försökssträckorna. Med hänsyn till viltolyckornas ringa numerär anågs det att uppföljningen borde omfatta 5 år före och 5 år efter utsättningen. Eftersom den första utsättningen skedde 1963 är uppföljningsperioden ej avslutad och någon slutredovisning av försöken kan ännu ej göras.

En enkel preliminär bearbetning av viltolycksstatistiken från femton försökssträckor har dock visat att djurolyckor under mörker på försökssträckorna reducerats med i medeltal 60 procent och olyckor under gryning, dagsljus och skymning med 37 procent. I sju av de undersökta femton fallen förekom inga som helst djurolyckor under mörker efter det att speglarna satts upp. Effekten måste anses vara god.

Artikelförfattaren nämner att ett konventionellt stängsel, uppsatt på ömse sidor av vägen, betingar ett pris av 40 000 à 60 000 kr. per km väg. Elektriskt stängsel synes komma att kosta cirka 5 000 kr. per km väg. Viltspelar kostar 1 500 à 2 000 kr. per km väg.

Enligt vad utskottet erfarit har röjning av vegetation längs vägens sidor och uppförande av viltstängsel hittills skett endast i mindre omfattning.

Utskottet

Det nu gällande fridlysningsystemet bygger på principen att jakt är tillåten efter alla arter av däggdjur och fåglar i den mån de inte särskilt fredats. Fridlysningskyddet för olika arter är emellertid långt utbyggt. De i sammanhanget aktuella bestämmelserna finns huvudsakligen i jaktstadgan och i en av Kungl. Maj:t årligen utfärdad särskild kungörelse om fridlysning av vissa djurarter.

Under senare år har från olika håll framlagts förslag om en ny fridlysningsordning, som innebär att alla vilda däggdjur och fåglar i princip blir fridlysta och att jakt tillåts endast efter särskilda djurarter och under bestämda jakttider. Utskottet vill erinra om att redan 1954 års riksdag på förslag av tredje lagutskottet förordade en sådan omläggning av fridlysningsystemet och hemställde om närmare utredning av frågan. Sådan har nu kommit till stånd genom 1949 års jaktutredning. Denna har funnit övervägande skäl tala för en reform i den nämnda riktningen och framlagt förslag därom. Förslaget har vunnit allmänt gillande bland remissinstanserna. Även departementschefen förordar att det nu genomförs.

Frågor om fridlysning får avgöras av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande. Med hänsyn till den nu aktuella reformens samband med sådan lagstiftning som tillkommit under riksdagens medverkan begärs emellertid i propositionen riksdagens godkännande av den nya ordningen.

Omläggningen får i första hand som följd att den stora grupp av fåglar, till stor del flyttfåglar men även åtskilliga övervintrande arter, som f. n. är fridlysta endast tiden mars—augusti får ett ökat skydd. Vidare följer av förslaget att skyddet automatiskt omfattar även nyinflyttade arter av däggdjur och fåglar. Förslagets största värde ligger dock som departementschefen anför i att fridlysningsystemet reformeras på ett sådant sätt att det tydligt framstår som ett led i naturvården och inte i första hand som ett medel att bevara villebrådsstammar för jaktändamål. Utskottet hälsar för sin del förslaget med tillfredsställelse. Det kan dock möjligen ifrågasättas om icke denna princip som vissa remissorgan framhållit bort komma till uttryck redan i 1 § jaktlagen så att fridlysningarna icke såsom för närvarande är fallet framställs som undantag från en i princip obegränsad jakträtt. I samband därmed kunde en bättre korrespondens med bestämmelserna i 14 § naturvårdslagen åvägabringas. Utskottet anser sig emellertid icke nu böra framlägga något förslag i sådant avseende.

De genom propositionen framlagda lagförslagen innebär inte några mera genomgripande ändringar i jaktlagstiftningen. I intet fall finns anledning att motsätta sig att ändringarna genomförs eller att föreslå ändrad utformning av lagtexten. Utskottet vill endast fästa uppmärksamheten på en detalj i utformningen av 22 § i vad gäller förfarandet då jakträttsinnehavaren upptagit löslöpande hund och hundens ägare eller innehavare inte är

känd eller inte kan träffas. F. n. gäller i sådant fall att jakträttsinnehavaren skall låta kungöra upptagandet i tidning inom orten. Enligt propositionsförslaget skall jakträttsinnehavaren i de aktuella fallen endast underrätta polismyndigheten. Utskottet ifrågasätter om inte denna ändring kan komma att innebära att hundägarens eller innehavarens möjligheter att återfå djuret försämras. Man torde emellertid kunna förutsätta att polismyndigheten om omständigheterna därtill föranleder kungör saken på lämpligt sätt såsom nu gäller beträffande hittegod.

Lagändringarna föranleder att vissa bestämmelser i jaktstadgan behöver omarbetas. Här må nämnas bestämmelserna om skottpengar på varg och järv. Även föreskrifterna om märkning av skinn kan bl. a. med hänsyn till det förbättrade skydd nämnda djurarter föreslås få behöva ändras. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i nämnda hänseenden. Utskottet finner för sin del inte skäl till särskilt uttalande.

Utskottet begränsar den följande framställningen rörande innehållet i propositionen till ett par avsnitt som berörts i motioner.

I jaktlagen finns f. n. inga bestämmelser, som har till ändamål att i trafiksäkerhetens intresse förebygga riskerna för kollisioner med i första hand älg. De befogenheter som länsstyrelserna nu har att meddela licens för jakt efter älg för ändamålet ger ingen möjlighet till tvångsingripande. Detta har ansetts vara en brist. Med hänsyn härtill föreslås nu att länsstyrelsen, då påtaglig fara föreligger för att sammanstötning mellan motorfordon och älg kan inträffa, på begäran av polismyndighet eller vägförvaltning får rätt att vidta åtgärder för att söka undanröja faran genom jakt efter älg. Avsikten är dock att man i första hand skall söka minska kollisionsriskerna genom andra åtgärder från väghållarens sida såsom t. ex. viltspeglar och gleshuggning.

F. n. gäller att älg, hjort eller rådjur som under fridlysningstid anträffas som fallvilt, dvs. dött, alltid tillfaller kronan. I syfte att öka benägenheten att skyndsamt ta hand om skadat vilt föreslås att bestämmelsen i fråga ändras så att älg, hjort eller rådjur som dödas eller anträffas som fallvilt, när sådant djur är fridlyst, tillfaller kronan om inte Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer förordnar annat. För att sådant vilt skall få tillfalla jakträttsinnehavaren bör, enligt vad departementschefen anför, i de fall när djuret måste spåras upp och avlivas i regel gälla att denne medverkat därvid.

I motionerna I: 874 av herrar Sveningsson och Enarsson och II: 1080 av herrar Hedin och Lothigius hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla att Kungl. Maj:t tillsätter en utredning angående orsakerna till och åtgärder mot viltolyckor, varvid särskilt skall uppmärksammas åtgärder ägnade att minska trafikskadade djurs lidanden. Motionärerna anför bl. a. att hittills vidtagna åtgärder för att komma till rätta med olyckorna inte är tillräckliga. De påpekar vidare att polispersonalen inte är utrustad med lämpliga vapen för att avliva trafikskadade djur och inte

heller är utbildad för uppgiften. Motionärerna ifrågasätter till slut om inte bestämmelsen om att trafikskadade älgar, hjortar och rådjur under vissa förutsättningar kan tillfalla jakträttsinnehavaren kan motverka sitt syfte på så sätt att efterforskning av denne kan försena uppspårandet av det skadade djuret.

Som framgår av den föregående redogörelsen har vägmyndigheterna sin uppmärksamhet riktad på problemet med viltolyckorna i trafiken. Sedan några år tillbaka pågår en omfattande försöksverksamhet med viltspeglar för att utröna hur stor säkerhetsfrämjande effekt sådana speglar har. Försöken har ännu inte avslutats, men hittills vunna erfarenheter anses visa att effekten är god. På några håll har uppförts stängsel med sådan höjd att de helt hindrar djuren att beträda vägen. Sådana stängsel är effektivare än viltspeglar men kostnaderna är å andra sidan så höga att stängslen synes kunna komma till användning endast i begränsad omfattning. På senaste tiden har man emellertid börjat diskutera elektriska viltstängsel, som anses komma att ställa sig väsentligt billigare än konventionella sådana. Frågan om uppförande av stängsel kan om detta uppslag visar sig vara realistiskt komma i ett nytt läge. Utskottet förutsätter att viltolyckorna ägnas fortsatt uppmärksamhet från i första hand vägmyndigheternas och polisens sida och att, efter hand som erfarenhet vinnas av olika metoders effekt m. m., de åtgärder som rimligen kan krävas också vidtas. Den nu föreslagna befogenheten för länsstyrelserna att förordna om skyddsjakt utgör ett led i strävandena att söka nedbringa riskerna för viltolyckor. Som departementschefen anför bör man dock i första hand söka minska kollisionriskerna genom särskilda anordningar i vägens närhet.

Enligt vad utskottet erfarit är rikspolisstyrelsen f. n. i färd med att anskaffa vapen och annan utrustning som behövs för att polisen skall kunna ingripa och avliva trafikskadat vilt. Avsikten är att varje polisdistrikt och även vissa arbetsgrupper skall förses med en utrustningssats bestående bl. a. av studsare och hagelgevär. Genom rikspolisstyrelsens försorg kommer vidare att ges ut en lärobok för polismän rörande jaktfrågor. Läroboken kommer även att innehålla ett avsnitt rörande omhändertagandet av trafikskadat vilt. Även en folder med råd och anvisningar i samma ämne är under utarbetande. Utskottet förutsätter att dessa initiativ följs upp genom en på lämpligt sätt utformad praktisk utbildning av den berörda polispersonalen. Genom dessa åtgärder synes motionernas syfte i denna del bli tillgodosett.

Med stadgandet om att trafikskadad älg, hjort eller rådjur kan tillfalla jakträttsinnehavaren har som redan nämnts åsyftats att stimulera benägenheten att skyndsamt ta hand om trafikskadat vilt. Någon ändring i det förfarings sätt som nu tillämpas då ingripande sker från annat håll, t. ex. från polisens sida, är inte avsedd. Tidsödande efterforskningar av markägaren eller jakträttsinnehavaren bör sålunda inte få försena spaningarna efter ett skadat djur. En sak för sig är att det många gånger kan vara lämpligt att ta kontakt med markägaren eller jakträttsinnehavaren eftersom denne

i regel kan förutsättas vara väl förtrogen med terrängen etc. Innan erfarenheter av verkningarna av de nya reglerna vunnits är ytterligare utredning i frågan inte påkallad.

Med hänsyn till vad nu sagts bör motionerna I: 874 och II: 1080 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Motionerna I: 864 av herrar Sveningsson och Arvidson och II: 1068 av herrar Hedin och Lothigius samt motionen II: 1079 av herr Hedin berör frågor som inte behandlats i propositionen. I dessa motioner hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om utredning beträffande bestämmelserna i 8 § jaktstadgan angående jakt från motordrivet fordon och motorbåt m. m.

Som närmare framgår av den föregående redogörelsen har jaktutredningen och statens naturvårdsverk hos Kungl. Maj:t väckt frågor om ändring i nämnda stadganden. Även i samband med remissbehandlingen av jaktutredningens betänkande har flera förslag till kompletteringar eller förtydliganden av 8 § jaktstadgan framförts. Dessa frågor prövas f. n. inom Kungl. Maj:ts kansli. Framställning från riksdagens sida om ytterligare utredning angående bestämmelserna i fråga kan i detta läge inte anses påkallad.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen bifaller propositionen nr 136;

B. att motionerna i ämnet, nämligen

1. I: 864 och II: 1068,

2. I: 874 och II: 1080 samt

3. II: 1079,

i vad de ej kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 31 oktober 1967

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Göran Karlsson (s), Ebbe Ohlsson (h), Erik Jansson (s), Åkesson (fp), Torsten Hansson (s), fru Landberg (s) och herr Fälldin (cp);

från andra kammaren: herrar Levin (s), Johansson i Torp (s)*, Nyberg (fp)*, fru Torbrink (s), herrar Grebäck (cp), Hedin (h), Tobé (fp) och Ekström i Iggesund (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Hedin*.